

Katolícke časopisectvo na Slovensku.

Do štátneho prieratu bol počet katolíckych časopisov slovenských veľmi skrovný. Maďarský odnárodnovací režim i po tejto stránke sa všemožne staral o to, aby sa Slovákom nedostalo do rúk slovensky písaného slova. Tam, kde sa Maďarom nepodarilo siahnuť na slovenský časopis z dôvodov „politických“, siahlo sa na iným účinným prostriedkom, a to tak, že časopis mohol síce voľne vychádzať, ale jeho predplatitelia a rozširovatelia boli vystavení stálym krutým perzekúciám so strany maďarských úradných orgánov, hlavne žandárov, notárov atď.

Nie div teda, že počet skutočne slovenských katolíckych časopisov sa do prieratu nebezpečne stenšoval, a že nebyť šťastnej chvíle nášho národného i politického oslobodenia, bolo by dnes už nie len katolícke, ale vôbec celé slovenské časopisectvo nadobro zaniklo, nevyjmúc azda ani časopisy a tlačivá, písané síce slovensky, ale v maďarskom duchu.

Po prierate sa situácia rázom zmenila. Prirodzene v náš prospech. Popri niekoľkých politických časopisov, písaných v duchu katolíckom, majú naši slovenskí katolíci celý rad dobrých katolíckych ľudovýchovných mesačníkov, týždenníkov a revuí.

Jedným z najstarších týchto mesačníkov je „*Kráľovna sv. Ruženca*“, ktorého cieľom je rozširovať úctu P. Marie zvlášť naukami o pobožnosti ružencovej. Časopis založil r. 1888 č. kanonik v Trstenej Štefan Pirončák, a toho času rediguje ho vdp. Anton Hromada, farár v Stan-kovanoch na Slovensku. Časopis je veľmi rozšírený hlavne medzi roľníckym katolíckym ľudom.

Druhým takýmto starým mesačníkom je „*Pútnik*“, založený r. 1888 A. Kubinom, vtedajším správcom Spolku sv. Vojtecha. Časopis je úradným orgánom Katolíckej akcie pre biskupstvo Košické a Apoštolskú administratúru v Trnave. Mesačník, ktorý sa tlačí už v 12.000 exemplároch, informuje katolícku slovenskú verejnosť o katolíckom pohybe a živote na Slovensku. Jeho redaktorom je vdp. A. Šindelár, farár v Piešťanoch. Časopis vychádza v Trnave.

Pre čitateľov Božského Srdca Ježišovho a pre zasvätené rodiny vychádza v Trnave raz mesačne objemný časopis „*Posol B. Srdca Ježišovho*“. Časopis tento založil r. 1897 vdp. Adolf Melišek, farár vo V. Levároch. Jeho terajším redaktorom je vdp. Ján Králiček S. J.

„*Katolícka Jednota*“ je úradný orgán organizácie „*Katolíckej Jednoty Žien*“ Táto orga-

nizácia má dnes asi 70.000 členiek. Časopis založil r. 1920 duchovný správca tejto organizácie vdp. dr. Evžen Filkorn, ktorý ho až dodnes rediguje. Časopis vychádza raz mesačne okrem mesiaca decembra, kedy je nahradený kalendárom. Časopis vychádza veľkým nákladom v Bratislave, Internát Svorádov.

„*Caritas*“ je úradný orgán Ústrednej charity na Slovensku (Bratislava, Palisady č. 20). Vychádza mesačne raz, a to od r. 1929. Jeho zakladateľom je J. E. spišský biskup Ján Vojtaššák. Cieľom časopisu je šíriť charitatívnu myšlienku na Slovensku a vychovávať ľud k dobrým skutkom milosrdenstva. Rediguje ho vdp. Bélo Kováč, gen. riaditeľ Ústrednej charity na Slovensku.

„*Serafinský Svet*“ bol založený r. 1921 vdp. M. Olšovským, prvým predstaveným samostatnej slovenskej františkánskej provincie. Je to nábožensko-poučný mesačník a úradný orgán III. rádu sv. Františka a Armády sv. Kríža. Časopis vychádza v Kremnici. Rediguje ho P. L. Mattoška OFM.

„*Priateľ Dietok*“ je obrázkovým časopisom slovenských katolíckych dietok. Vychádza raz mesačne v Kremnici za redakcie P. L. Mattošku OFM., ktorý tento časopis r. 1924 založil. Časopis je veľmi rozšírený a dobre redigovaný. Jeho cieľom je pestovať náboženský duch medzi slovenskými katolíckymi deťmi. Vydáva ho krajská správa slovenských Františkánov.

„*Katolícke Misie*.“ Tento časopis vychádza 1 okrát do roka (adresa: Trnava, Slovensko) a vydávajú ho otcovia Spoločnosti Ježišovej. Jeho cieľom je informovať katolícku verejnosť o výsledkoch katolíckych misií vo svete. Založený bol r. 1928. Rediguje ho od počiatku P. Ján Králiček S. J.

„*Don Bosco*“ je časopisem slovenských Saleziánov a ich priaznivcov. Oboznamuje verejnosť s apoštolským duchom bl. Jána Boska. Pri naša ďalej zprávy o účinkovaní Saleziánov v rozličných ústavov a o ich apoštolskej práci v ďalekých misiách. Prvé číslo časopisu vyšlo r. 1930. Vychádza vo Sv. Beňadiku nad Hronom.

„*Mariánská Kongregácia*.“ Tento časopis udržuje družinského ducha medzi Mariánskymi kongregáciami a rozširuje Mariánský kult na Slovensku. Vychádza od r. 1924. Založil ho P. Stefan Kramár S. J. Vychádza každý druhý mesiac za redigovania K. Griegera S. J. v Bratislave, Františkánske nám. 2.

„*Náš priateľ*.“ Vychádza raz týždenne (a-

dresa: Hlinik nad Hr.). Je to veľmi rozšírený časopis Katolíckej akcie, ktorého cieľom je účinne pracovať proti šíriacemu sa neverectvu a bolševizmu. Založil ho r. 1928 J. E. banskobystrický biskup Marian Blaha. Rediguje ho vdp. A. Kalmančok, dekan v Hliniku nad Hr.

Krajinská rada Orla na Slovensku vydáva tri časopisy. Všetky vychádzajú raz mesačne. Sú to: Tatranský Orol, Orlik a Stráž Tatier. Najbohatší a obsahovo najpestrejší je Tatranský Orol. Jeho prvým redaktorom bol (r. 1920) Msgr. Ján Pöstényi. Teraz ho rediguje vdp. A. Raška, krajinský starosta Orla v Trnave.

I slovenské katolícke študentstvo má svoj riadny časopis, vychádzajúci raz mesačne v Bratislave (adresa: Internát Svorádov). Časopis vychádza pod názvom „Rozvoj“ a založený bol Ústredím slovenského katolíckeho študentstva v roku 1922. Jeho terajším redaktorom je vdp. Dr. Ján Ferenčík. Časopis teší sa medzi študentstvom veľkej obľuby.

Jedným z najkrajších a veľmi dobre redigovaných katolíckych slovenských časopisov je „Kultúra“ Časopis vychádza v Trnave a je majetkom Spolku Sv. Vojtecha. Je to mesačník, založený roku 1929. Rediguje ho Výbor Literárno-vedeckého odboru Spolku Sv. Vojtecha — je tedy literárnym časopisom slovenských katolíkov, obsahovo veľmi pestrý, čas od času ilustrovaný a značne objemný (vychodí až na 80 stranách!).

Politické časopisy na Slovensku, ktoré majú charakter katolícky, sú zoskupené v dvoch politických stranách, a to v československej strane ľudovej (vodca dr. Martin Mičura) a v slovenskej strane ľudovej (vodca Andrej Hlinka).

Čsl. strana ľudová na Slovensku vydáva jeden denník „Ľudová Politika“, založený poslancom dr. Martinom Mičurou v roku 1925. Šéfredaktorom časopisu, ktorý vychádza v Bratislave, Valy 27, je prof. Rudolf Šoják.

Okrem toho čsl. strana ľudová vydáva týždeník „Ľudový Chýrnik“ na 8 stranách veľkého formátu, ktorý je dnes už takrečeno najrozšírenejším týždeníkom na Slovensku a obľúbeným informačným časopisom slovenských vysťahovalcov vo Francii. Vychádza v Bratislave za redigovania podpísaného. Prvé číslo „Ľudového Chýrnika“ vyšlo začiatkom januára 1926. Jeho zakladateľom je taktiež dr. Martin Mičura.

Ďalej Sväz ľudových zemedelcov čsl. vydáva v Bratislave, (Valy č. 27) dva mesačníky, a to „Slovenský Gazda“ a „Gazdina“. Oba časopisy vychádzajú od r. 1925 a ich odberatelia sa re-

grutujú väčšinou z roľníckych vrstiev. Redaktor: Jozef Lejhanec, odbor. tajomník.

Slovenská strana ľudová (Hlinkova) vydáva v Bratislave (Radlinského cesta 51) jeden denník („Slovák“), ktorého zakladateľom je Andrej Hlinka. Časopis vychádza od r. 1919 — zprvu ako týždeník — pozdejšie bol premenený na denník a vychádzal najprv v Ružomberku. Jeho šéfredaktorom je t. č. Karol Sidor.

Ďalej vydáva týždeník („Slovák“), rozšírený hlavne medzi roľníctvom západného Slovenska.

Hlinkova strana vydáva aj odborový časopis „Roľník“ — orgán Krist. roľ. združenia, ktorého redaktorom je Dr. Terlanda. Vychádza 6krát do roka.

V Trenčíne vydáva strana týždeník „Trenčan“ za redakcie N. Marsinu. Vychádza od r. 1922.

Ďalej je tu týždeník „Tatranský Slovák“, založený A. Hlinkom r. 1931 v Ružomberku. Okrem toho vydáva táto strana jeden týždeník v Košiciach pod názvom „Slovenská Pravda“, ktorý do r. 1931 bol samostatný a od toho roku je hlavičkovým časopisom týždeníka „Slováka“.

„Spišské noviny“ vychádzajú ako týždeník od r. 1932 (adresa Špišská Nová Ves). V Žiline vydávajú slovenskí ľudovci „Slovák na stráž“ Vychádza raz za dva týždne od začiatku roku 1932. Vlastný časopis majú aj kresťanské odborové robotnícke organizácie. Kresťanskí robotníci, organizovaní v rámci slovenskej ľudovej strany, majú týždeník „Slov. kresťanský socialista“, ktorý vychádza v Ružomberku, ďalej kresťanskí slovenskí železničiarri vlastní „Hlas slov. železničiarov“, ktorý vychádza v Žiline, dvakrát mesačne.

Už z tohoto prehľadu vidieť, že o slovenskú ľudovýchovnú katolícku i politickú tlač s katolíckym charakterom je dobre postarané. Iná vec je už s čitateľstvom. Niektoré z týchto časopisov zápasia s finančnými ťažkosťami, lebo nemajú dostatok odberateľov. Hospodárska a finančná tieseň na Slovensku veľmi krute postihla zvlášť stredné vrstvy občianstva, ktoré boli dosiaľ najväčšou oporou slovenského katolíckeho časopisectva.

*

P. r. Mluví sa o katolíckom bloku, o dohode lidáků a luďáků. Prvním předpokladem dohody je poznat se navzájem. Tento informativní článek o katolíckém časopisectvu na Slovensku je příspěvkem k vzájemnému poznání obou táborů.